



Ветровете на промяната

петер
крищуфек

КЪЩАТА НА ГЛУХИЯ



ГЕЯ  НАБ-РИО



Ветровете на промяната

Петер Крищуфек

КЪЩАТА НА ГЛУХИЯ

Всички часовници в тази къща показват различно време.

Винаги съм имал това чувство – и когато растях тук, и по-късно, когато се връщах по различни подбуди.

От шумната улица се влиза вътре през арката на висок портал. Когато след нея човек продължеше направо, само още допреди няколко години можеше да се озове сред просторна градина с овощни дървета, но той можеше и да свие и да влезе вътре. Къщата притежава приземие и стълбище. Високите стари прозорци се отварят към слънчевите и просторни стаи.

Пред къщата има малка градинка. Някога на различни места тук пълзеше лозница и образуваше тунели и проходи. Където нашите ме оставяха да си погремна в количката следобед от време на време.

Спомням си лицето на мама. Навеждаше се над мен, тогава току-що бях навършил една годинка. Поне така си го представям, разбира се, по снимката, която видях, но вече е загубена. Та нали човек обикновено не помни такива неща.

А после – като четиригодишен – един ден изведнъж се озовах във въздуха.

В градината.

Точно падах от столчето. Бях се покатерил на него, за да виждам по-добре около себе си. Изгубих равновесие. Това е най-ранният ми спомен.

Беше слънчев майски ден, един от тези, в които се счита за разумно да поканиш приятели и познати да се веселите. Събота или неделя. Ние, децата, си играехме на жмичка зад къщата, а родителите си пийваха при огнището. Смеяха се и печеха месо. Градината бе пълна с хора. Бъзът цъфтеше, отдалече се чувстваше ароматният полъх на липите, чак до късно през нощта – интересно как спомените се свързват с миризмата. Тук-там през градината претичваше котка.

Трябваше да броя до сто. Да си запуша ушите и да броя силно на глас. Останалите деца презглава се криеха. Стисках силно очи и от време на време прескачах някои числа, но се стараех. Четирей-

сет и пет... четирийсет и шест... четирийсет и седем... четирийсет и осем... четирийсет и девет... петдесет! Потях се от вълнение и съсредоточаване дори когато накрая извиках: *Сто!* И се обърнах.

Обърнах се, а голямата градина бе празна.

Само чашиите, чиниите, бутилките и догарящият огън. Никакви хора. Тишина. За кратко само объркано подтичвах, а ужасът все повече ме поглъщаше. Бях останал сам на цялата планета! Изкатерих се тогава на столчето и изкрещях.

Мама и татко ме вдигнаха от земята с разбит нос. Останалите възрастни, които тихичко се бяха уговорили помежду си и се бяха скрили, потискаха смеха си.

Така и днес – като гледам през улицата в обраслата и изоставена градина на къщата, отново няма никой в нея. Сам съм като космонавт на пуста планета. Загубен в тревата и разкървавен под гърветата, за които дълги години никой не се грижи, а растенията завземат всичко наоколо. Тихо и търпеливо поглъщат къщата.

Това са нещата, за които в общи линии разсъждавам несвързано в колата, която се охлажда от поривите на вятъра, предизвикани всеки път, когато покрай мен прелети камион.

А после най-сетне изключвам радиото. Този път вниманието ми се опитва да ангажира новината за експлозията на филипинския ферибот „Супер Фери 14“, при която преди няколко дни бяха загинали 116 пасажери, с което статистически това се превръща в най-смъртоносно терористично нападение по море за всички времена, за което отговорност пое войнстващата мюсюлманска групировка „Абу Саяфа“. Ще хвана също началото на дебатите за приближаващото ни приемане в НАТО и в Европейския съюз, ще отворя вратата и ще се озова под силно ръмвящия гъждец, който бе сменил озъбеното слънце. След години се осмелявам да се изкатеря горе на черковната камбанария и да погледна отвисоко набъбналия Брежани, разливащ се в далечината.

Черквата е сравнително голяма, под нея има крипта – обичайните *дроти, кости, стари железни* атракции за случайните туристи. Камбанарията вече не е най-високата надлъж и нашир постройка и от нея отдавна не може да се види краят на града.

Под краката ми лежи море от покриви, много от тях пробити и овехтели. В пролуците помежду им стърчат модерни сгради,

стъклени, метални, като язви. Само околните зидове тук-там издават, че нещо липсва – недовършените тухлени граници на несъществуващите къщи. На север и на изток през хълма се разпростират квартали с прецизно прекарани улици. А всичко е прерязано от острата права линия на широката и мръсна река Салава, която никога не се остави да бъде отречена и премахната, а само подравнена и регулирана, което бе станало още през седемдесетте години, когато бе модерно да се изглаждат меандри, да се секат дървета и да се обръщат течения на реки.

Под мен надлъжно лежи площадът, на него е израсъл огромен билборд с надпис: *ТЕСКО 1,2 км*. Покрай къщите пъзти широката, вече четирилентова улица „Шурова“, насочена на юг.

На уебстраницата на град Брежани в раздела „История на града“ подробно се анализира какво са направили за него Ракоци, Матей Корвин, Бела IV⁴ и не знам кой си, какво са му подарили или отнели – а после пише за новите жилищни комплекси и разкрсяването им след Нежната революция. Обаче дискретно се премълчава за времето, когато Брежани се бе променил най-много. За времето, когато голяма част от хората в него изчезнаха.

Сега градините тук са пусли, но от детството си спомням, че някога почти до всяка къща растеше орех. Пазеше сянка, а силната му миризма отпъждаше насекомите и комарите. Почти всички тези дървета бяха изпосечени, останала бе само трева или бетон. Това харесва на днешните брежанчани, видя се по телевизията.

А когато ще завъртя пръста си във въздуха, ще го напльнча и по посоката на вятъра, от улица „Шурова“ ще забия между блоковете и ще се натъкна на нашата къща. Моята къща, бащината ми къща, къщата на бащата на моя баща.

Тук обикновено ветровете духат от изток.

Къщата ни винаги е имала специфичен магнетизъм и аз му се съпротивлявах чак до момента, когато не трябваше наистина да вляза вътре. Както и сега. Винаги съм намирал множество причини да отложа този миг. А после отново по някакъв особен паяшки начин ме хващаше и не искаше да ме пусне. С течение на времето това все повече се дълбочаваше.

⁴ Видни исторически личности, свързани с управлението на тези земи, включени по тяхно време в пределите на унгарската държава. – Б. пр.

Прекаленото задържане на едно място разваля душата – казваше татковият брат, чичо Руго.

Тогава безусловно някой трябва да дойде, да нахвърля нещата ви в колата, да ви постави на предната седалка и да ви откара. Иначе застояването може да ви струва живота.

Или нещо съвсем друго. Кой знае.

Веднъж така дойде да ме спаси сестра ми Тина, без нея щях да си остана тук, омагьосан завинаги, като обезумяла Спяща Красавица.

Мобилният ми телефон реши да стачкува, сега телефонирам от близката поща на начумерения Бони, че вече съм тук и дали наистина не иска нищо от къщата. Докато стоя на опашката, погледът ми пада на коледната звезда в пластмасовата чашка *McFlurry*.

Господин *McDonald* беше стигнал чак до тук. Поздравления!

По незначителни причини госпожата зад гилето ми се усмихва.

Обикновено в Брежани ме разпознаваха по физиономията. Когато това стана за първи път, малко се уплаших. После разбрах, че имам бащината физиономия, физиономията на дядо, физиономията на прадядо... Семейната физиономия, която се онаследява от поколение на поколение. Чертите малко се изменят, но същността ѝ си остава същата. Това е физиономия, която служи като визитна картичка.

Да не повярва човек. Само да мина по улицата, и двама-трима души учтиво ме поздравяваха. Наричаха ме (понякога неуверено, понякога неволно и непредумишлено) *Алфонз*, а аз търпеливо ги поправах – *Адам*. Аз съм *Адам*. Но повечето така и не чуваха и продължаваха да ми казват *Алфонз*, *Алино*, *Али* или направо *господин доктор*.

Баща ми имаше малък белег на дясната буза. В детството си мислех, че се е появил, като е пил кафе и е забравил да си извади лъжичката със заострен връх и крайчето ѝ се бе отпечатаало върху кожата му. И никой не успя да ме разубеди.

Белегът не изчезваше с годините, наблюдавах го, когато седяхме в кухнята. Татко почти не ме слушаше, което много опростяваше комуникацията ни, тъй като говореше само той, а аз трябва да слушам. И не можех да се откъсна от тази тънка цепнатинка на очите, като че тя имаше някакво хипнотично излъчване.